

УДК 339.92

Дєліні М.М.

*кандидат економічних наук, доцент
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова***ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ
В СВІТОВЕ СПІВТОВАРИСТВО В СУЧАСНИХ УМОВАХ****PROBLEMS OF UKRAINIAN INTEGRATION
IN THE INTERNATIONAL SOCIETY IN MODERN CIRCUMSTANCES****АНОТАЦІЯ**

Інтеграційні процеси є безумовною установою розвитку будь-якої країни світу. Україна активно приймає участь у цьому процесі, будучи членом багатьох міжнародних організацій. Основним напрямом її розвитку зараз є євроінтеграційний, що обумовлено багатьма чинниками і очікуваними позитивними наслідками входження до складу ЄС.

Ключові слова: інтеграційні процеси, ООН, СОТ, Європейський союз, Митний Союз, СНД.

АННОТАЦИЯ

Интеграционные процессы являются безусловным условием развития любого государства в современном мире. Украина активно участвует в этом процессе, являясь членом многих международных организаций. Основным направлением ее развития сейчас является евроинтеграционный, что обусловлено многими факторами и ожидаемыми положительными последствиями от вхождения в состав ЕС.

Ключевые слова: интеграционные процессы, ООН, ВТО, Европейский Союз, Таможенный Союз, СНГ.

ANNOTATION

Integration processes are an absolute prerequisite for the development of any country in the world today. Ukraine is actively involved in this process, as a member of many international organizations. The main direction of its development is now European that due to many factors and the expected positive effects of joining the EU.

Keywords: integration processes, the UN, the WTO, the European Union, the Customs Union and the CIS.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток світової економіки унеможливлює існування будь-якої країни осторонь інтеграційних процесів. Жодна країна світу не може забезпечити високу ефективність свого національного виробництва, якщо воно не інтегровано в тій чи іншій мірі у виробництво світове. Україна також активно намагається інтегруватися у світову спільноту, віддаючи перевагу євроінтеграційному вектору. Саме цей напрям й став наріжним каменем суперечок в останній час у нашій країні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Предметом свого дослідження в сфері інтеграційних проблем України зробили багато науковців. А саме: В. Віннік, П. Гайдуцький, М. Левченко, А. Слободянюк та інші, які досліджували питання вигідності співпраці і інтеграції України в ЄС чи Митний союз.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на науковий доробок у цій сфері, є питання, які заслуговують подальшого вивчення через зміни політич-

ної та економічної ситуації в країні та здійснення конкретних дій на шляху до євроінтеграції.

Формулювання цілей статті. Дослідити сучасний стан інтеграційних процесів в Україні з огляду на дійсний економічний стан.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формально Україна як член ООН входить до держав світового співтовариства. Вона визнає й виконує статут ООН та міжнародне право, які регулюють міждержавні, політичні, дипломатичні, соціальні, культурні та економічні міжнародні відносини. Отже, Україна певною мірою співпрацює з країнами світу. Проте реально переваги міжнародних економічних відносин країна може використовувати лише тоді, коли її економіка буде інтегрована у світове господарство, тобто буде складовою частиною цього господарства [1].

Безпосередня і активна участь України в сучасних інтеграційних процесах об'єктивно зумовлена перевагами міжнародного поділу праці, а також необхідністю подолання штучної відокремленості України від світового господарства внаслідок одностороннього розвитку в рамках СРСР та РЕВ.

На сьогоднішній день в Україні існує стратегія зовнішньоекономічної діяльності спрямована на розвиток в Україні торгівлі, участі України в міжнародному поділі праці, та обмінні знаннями, досвідом та технологіями. Тому, з початком незалежного існування, в Україні було взято курс на активну участь в інтеграційних процесах Європи.

Але, для того щоб інтеграція в Україні була ефективною, наша держава потребує певних політико-правових, соціально-культурних, економічних та інфраструктурних передумов.

Серед основних політико-правових передумов інтеграції України можна назвати такі: політичне визначення України, забезпечення територіальної цілісності та створення адекватної системи національної безпеки, безумовне виконання міжнародних зобов'язань, особливо в сфері прав людини, запровадження прийнятної форми громадянства, перегляд існуючої практики політичних зв'язків з державами колишнього СРСР, пряма участь у регіональних і глобальних політичних процесах, формування відповідного законодавства і виро-

блення ефективних механізмів та інструментів його виконання.

Особливо важливими в цьому контексті є економічні передумови інтеграції. Вони формуються на основі економічного та інституційного забезпечення суверенітету, оцінці економічного потенціалу і напрямів структурної перебудови, розробленню та реалізації обґрунтованої програми переходу до ринкових відносин з пріоритетом роздержавлення і приватизації, соціального захисту населення, оцінці експортного потенціалу, виробленню експортно-імпоротної стратегії та адекватного механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності та багатьох інших економічних аспектів.

На сьогодні ефективна інтеграція України до світового економічного простору є нагальним завданням розбудови державності та економіки, але для того, щоб цей процес дійсно приніс очікувані результати, необхідно усвідомити деякі особливості інтеграції України [2].

На сучасному етапі для розвитку міжнародних інтеграційних процесів та вироблення інтеграційних стратегій необхідна наявність ряду об'єктивних і суб'єктивних передумов, ступінь розвитку яких суттєво відрізняється в окремих регіонах світового господарства, а це, у свою чергу, впливає на їхній рівень та характер.

Щодо Світової організації торгівлі, то приєднання до неї України було результатом концентрації величезних політичних зусиль і глибокого усвідомлення можливостей, які випливають з інтеграції у світову торговельну систему.

Без членства в СОТ Україна не змогла б розпочати переговори щодо ЗВТ з Європейським Союзом та іншими міжнародними організаціями. Членство в СОТ, як передумова інтеграції до ЄС, виходить з того, що сьогодні лівова частка співробітництва між країнами відбувається на торговельно-економічному рівні. Крім того, для європейської сторони статус України як члена СОТ є базовим критерієм відповідності її економіки міжнародним стандартам бізнесу, торгівлі та інвестицій, що є, так би мовити, фільтром, через який необхідно пройти, щоб довести свою готовність підтримувати ділові відносини з європейськими партнерами за зрозумілими їм правилами.

Вступ до СОТ є вкрай суттєвим фактором формування привабливого іміджу України на міжнародній арені, що насамперед впливає на становлення ділового середовища як для національних, так й іноземних компаній, а також на її економічний розвиток.

Україна бере також участь у багатьох підрозділах ООН: МОП – Міжнародній організації праці; ВООЗ – Всесвітній організації охорони здоров'я; ФАО – продовольчій та сільськогосподарській організації; МАГАТЕ – міжнародній комісії з атомної енергетики та ін. Україна є активним учасником у роботі європейських політичних організацій: Раді Європи та Парламентській Асамблеї Ради Європи [3].

Не один рік в Україні тривали дискусії щодо її цивілізаційного та інтеграційного вибору. Цю проблему наша країна, на відміну від інших постсоціалістичних держав, розв'язує по-особливому. Після створення СНД (1991 р.) та набуття в ній асоційованого членства Україна в 1994 р. підписала угоду про партнерство та співробітництво з Європейським Союзом. Такий полярний рух України – «з поглядом на Захід і з оглядкою на Схід» – триває вже близько 20 років. Наразі ситуація дещо прояснилася: вже підписано Угоду про асоціацію з ЄС, хоча дуже великий проміжок часу Україна вела переговори про співпрацю з Митним союзом.

Інтеграційний вибір будь-якої країни має щонайменше три аспекти: правовий, економічний, політичний. Для України, яка порівняно недавно здобула незалежність, ці три аспекти мають особливе значення. Правовий аспект – це збереження суверенітету і державності. Економічний – розвиток країни і добробут народу. Політичний аспект – це забезпечення цивілізаційного майбутнього українського суспільства.

Різні політичні сили в Україні та за її межами роблять свої акценти на тих чи інших аспектах інтеграційного процесу. Одні віддають пріоритет європейському вектору, інші – євразійському. Одні наголошують на економічних перевагах інтеграції, інші – на політичних. Одні недооцінюють правові аспекти, другі – політичні, треті – економічні [4].

Для більш глибокого дослідження визначимо спочатку, що таке Європейський Союз. Європейський Союз – це інтеграційне утворення, яке виникло внаслідок послідовного розвитку процесу інтеграції країн Західної Європи, яка пройшла досить тривалий шлях. На сьогодні ЄС являється найбільшим світовим економічним блоком.

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 року № 2411-VI однією з основних засад зовнішньої політики нашої держави є «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі» [5].

Говорячи про інтеграційний досвід України, перше на що варто звернути увагу – європейський вибір України, який був зумовлений усвідомленням можливості інтеграції як фактора створення державної незалежності, безпеки, політичної стабільності і багатьох інших елементів політичного, економічного і соціального добробуту, з якими часто асоціюють ЄС.

Пояснити зацікавленість в орієнтації України на членство в ЄС можна тим що, серед прихильників такого напрямку зовнішньої політики поширилась думка про те, що вступ України в Європейський союз надасть можливість насамперед підвищити політичний авторитет держави на міжнародній арені і перебувати в центрі подій світової політики [2].

На сучасному етапі Україна значно просулась у справі інтеграції в європейську спільноту, про що свідчить підписання 27 червня 2014 року угоди про асоціацію України з ЄС. Ратифікація угоди ВР України відбулась 16.09.2014 р. Хоча Україна і Європейський союз раніше домовилися відкласти на рік застосування УА до 31 грудня 2015 року. Спеціалісти зазначають, що з підписанням цієї угоди Митний Союз остаточно втратив Україну як свого майбутнього члена.

В умовах нинішньої зовнішньополітичної ситуації мета України – передусім співробітництво з Європейським Союзом, яке необхідно ефективно та швидко розвивати.

Основні переваги, які отримують українські підприємства від інтеграції до ЄС полягають у наступному:

- забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу;
- упровадження стандартів ЄС у виробництві;
- упровадження ефективних методів соціально-економічної політики;
- підвищення кваліфікації робочої сили;
- надходження інвестицій у вітчизняну економіку;
- субсидування сільського господарства;
- покращення стану платіжного балансу України.
- технологічна модернізація вітчизняного виробництва.

Проте разом з тим, можна відзначити і загрози, які виникнуть:

- можливе переміщення до України шкідливих виробництв;
- використання України як сировинного приладку;
- використання українців як дешевої робочої сили;
- втрата державного суверенітету і можливості державного управління;
- втрата конкурентоспроможності окремих галузей, у т.ч. АПК, машинобудування, хімічної промисловості тощо;
- надходження дорогих європейських товарів;
- складність переходу на європейське ціноутворення;
- зниження ділової активності у вітчизняній економіці через відтік робочої сили [5].

Пріоритетність наших взаємин з ЄС рівною мірою обумовлена як прагматичними, так і ціннісними факторами. Європейський союз є найбільшим сусідом України: поєднує 28 країн-членів з населенням понад 550 млн чоловік, а довжина нашого спільного з ЄС кордону досягає 1400 км. На ЄС доводиться 32% зовнішньоторговельного обігу України. Україна визначилася щодо орієнтирів свого внутрішнього розвитку – і ці орієнтири тотожні принципам, на яких базується Європейський Союз: демократія, ринкова економіка й ефективне державне керування. І хоча наша країна ще далека від необхідного рівня реалізації цих ключових принципів,

однак ми рухаємося в цьому напрямку. У плані зовнішньої політики й політики безпеки рух до європейської інтеграції уможливить входження в систему безпеки ЄС як повноправний суб'єкт для спільної протидії погрозам національній й міжнародній безпеки. Нарешті, вступ в ЄС у значній мірі буде сприяти твердженню позицій України в системі міжнародних відносин. Звертаючись до ключових ідей, на яких тримається ЄС – демократія, ринкова економіка й ефективне державне керування – варто відзначити, що в українських умовах впровадження цих цінностей викликало й негативні тенденції. Ці тенденції пов'язані з недостатньою ефективністю державного керування, недієздатністю парламенту, нездатністю уряду вирішувати невідкладні питання поточної політики, не говорячи вже про відсутність 100 стратегічного планування розвитку країни [6].

Слід зауважити, що входження України у світову систему господарювання вимагає визначення пріоритетних напрямів реалізації національних інтересів, які пов'язані з перспективами всебічного розширення коопераційних, інтеграційних контактів з країнами насамперед, ЄС. А це засвідчує, що:

країни-члени ЄС являють собою надзвичайно великий та потужний ринок, причому прив'язка до нього та скасування взаємних обмежень у процесі торгівлі з ним здатні допомогти вирішити основні проблеми збуту продукції, яка виготовляється в Україні;

присутність в європейському ринковому просторі, а також міждержавне, міжурядове та міжвідомче співробітництво дадуть змогу Україні брати активну участь у програмах галузевого, технологічного, науково-технічного, освітньо-гуманітарного розвитку Євросоюзу;

лібералізація та взаємне відкриття економічних режимів є гарантією капіталовкладень, що зумовить приплив іноземних інвестицій до країни;

офіційний європейський статус автоматично означав би поширення на Україну всіх вигідних для її економіки особливостей режиму діяльності в торговельно-інвестиційній сфері, які поширюються і на інших членів Євросоюзу.

Особливий інтерес для України становить створення зони вільної торгівлі з Європейським Союзом, яка являє собою форму міжнародної економічної інтеграції, територію кількох держав з ліквідованими тарифними та іншими бар'єрами; форму інтеграції, що передбачає повну ліквідацію митних бар'єрів та/чи кількісних обмежень у торгівлі певними товарами. Це було передбачено ще Угодою про партнерство та співробітництво від 16 червня 1994 р., яка стала наріжним каменем та нормативною основою двостороннього співробітництва України.

Важливими передумовами розширення співробітництва між Україною та ЄС можна вважати: загальне покращення макроекономічної ситуації в Україні та більш динамічне впровадження справжніх та радикальних, а не симу-

лятивних економічних реформ, що не тільки створює базу для більш вигідної економічної взаємодії, а й інколи постає прямою умовою реалізації тих чи інших проектів;

розв'язання проблем, які були породжені практикою антидемпінгових розслідувань з боку ЄС, зокрема із більш широким та послідовним застосуванням самою ж Україною існуючих методів контрантидемпінгу (це не знімає з порядку денного завдання адміністративного запобігання реальному демпінгу з боку вітчизняних експортерів, які до нього вдаються);

розв'язання проблем, які виникають в Україні по лінії ГАТТ/СОТ, що є однією з політичних передумов налагодження відносин з країнами Євросоюзу, які є членами цих світових торговельних структур та активно відстоюють їх принципи на міжнародній арені; вжиття організаційних та переговорних заходів щодо подальшого розширення номенклатурного та кількісного представництва вітчизняного виробництва на західноєвропейських ринках в тих випадках, коли ще існують відповідні обмеження;

участь у системі субрегіонального та прикордонного соціально-економічного співробітництва, зокрема на рівні Вишеградської групи та СЕФТА, а також у системі єврорегіонів [7].

Вважається, що результатами підписання угоди стануть зміни в економіці країни:

- Зменшення корупції. Зміни відбудуться у управлінні державними фінансами та плануванні держбюджету. Зміняться функції Контрольно-ревізійного управління і Рахункової палати.

- Посилення захисту прав споживачів. Вводяться європейські стандарти контролю якості продукції. Українські товари стануть максимально безпечними.

- Експорт товарів до ЄС. Це дозволить щороку щонайменше заробляти 383 млн євро на експорті товарів.

- Експорт послуг до ЄС. Українці зможуть відкривати філії в країнах Євросоюзу, а українські інвестиції в ЄС отримають додатковий захист. Проте угода встановлює і обмеження на експорт послуг.

- Переваги для малого і середнього бізнесу. В Україні знову стане вигідно виробляти товари.

- Соціальна політика і освіта. Вводяться додаткові чотири дні відпустки. Забороняється платити жінкам менше, ніж чоловікам. Вдосконалюється система первинної медичної допомоги. Українські дипломи і кваліфікації для допуску до роботи визнаватимуться в ЄС.

- Довкілля стане чистішим і безпечнішим. Вводяться нові стандарти якості води і повітря. Зміняться методи контролю стану довкілля.

- Космос, наука і технології. Ми разом працюватимемо над створенням європейської навігаційної системи – конкурента GPS. ЄС користуватиметься нашими технологіями ракетобудування.

Що стосується СНД, то варто зауважити, що вони носять складний та суперечливий характер

через анексію Криму та події на Сході України. Саме тому в 2014 році піднімалося питання про вихід України із складу СНД. Так, у березні 2014 р. було подано законопроект до ВР про вихід України із СНД, але цей законопроект так і не пройшов усі необхідні процедури. У листопаді 2014 р. президент України **відкликав Україну** із виконавчого комітету СНД, а 8 грудня 2014 р. на погоджувальній раді було піднято питання щодо доцільності виходу України із Співдружності. Але це питання й досі залишається невирішеним.

Висновки. Отже, у висновок можна зауважити, що Україна приймає активну участь в інтеграційних процесах у світі. Вона є членом багатьох світових організацій та великий проміжок часу готувалася до підписання угоди з ЄС, хоча й вела перемовини з Митним Союзом. На цей час вважається, що підписання угоди з ЄС зупинило шлях України до Митного Союзу, що також може бути пояснено напруженою ситуацією з однією з країн цього угруповання. Таким чином, шлях в євроінтеграційному напрямку залишається поки що єдиним, виходячи із дійсної ситуації, яка відбувається в країні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Башнянин Г.І. Політична економія / Г.І. Башнянин, П.Ю. Лазур, В.С. Медведев – Підручник. Ч.1; Ч.2: Загальна економічна теорія; Спеціальна економічна теорія. – К.: Ніка-Центр; Ельга, 2002. – 527 с.
2. Віннік В.В. Участь України в європейських інтеграційних процесах: тенденції та перспективи. / [Електронний ресурс] / В.В. Віннік. – Ефективна економіка. – Режим доступу: <http://www.economy>.
3. pauka.com.ua/?op=1&z=1164. – Назва з екрану.
4. Домашук Н. Україна в інтеграційних процесах: сучасний стан та перспективи розвитку / [Електронний ресурс] / Н. Домашук. – Науковий блог НаУ «Острозька академія». – Режим доступу: <http://naub.ua.edu.ua/2014/ukrajina-v-intehratsijnyh-protseсах-suchasnyj-stan-ta-perspektyvy-rozvytku-2/>. – Назва з екрану.
5. Гайдуцький П. Україна і Митний Союз: проблеми інтеграції / [Електронний ресурс]. / П. Гайдуцький. – Дзеркало тижня. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/internal/ukrajina-i-mitniy-soyuz-problemi-integraciyi-.html>. – Назва з екрану.
6. Слободянюк А.Ю. Інтеграція України до ЄС як характеристика розвитку міжнародного бізнесу в сучасних умовах / [Електронний ресурс] / А.Ю. Слободянюк. – Матеріали студентської науково-практичної конференції. – Режим доступу: http://mev-hnu.at.ua/load/studentka_naukovo_praktichna_konferencija_2014/2_perspektivi_ta_problemi_rozvitku_mizhnarodnogo_biznesu_v_umovakh_pereformatuvannja_globalnogo_sered/integracija_ukrajini_do_es_jak_kharakteristika_rozvitku_mizhnarodnogo_biznesu_v_suchasnikh_umovakh/54-1-0-320. – Назва з екрану.
7. Погорелова Т.О. Україна і міжнародні інтеграційні процеси / Т.О. Погорелова, О.А. Павлюк. – Сборник научных трудов «Вестник НТУ «ХПИ»: Технічний прогрес та ефективність виробництва № 5 – Вестник НТУ «ХПИ», 2010.
8. Карнаков І.А. Проблеми багатовекторної інтеграції України в систему міжнародних економічних зв'язків у сучасних умовах / [Електронний ресурс] / І.А. Карнаков. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10kiazsu.pdf>. – Назва з екрану.